

TERMÉSZETVÉDELMI SZAKMAI- ÉS GYŰRŰZÉSI BESZÁMOLÓ (2019)

A kuvikodúk száma a 2018-as adatokhoz képest lényegében nem változtak, 2019-ben az elsődleges cél a meglévő odúparkok fenntartása volt. A kiskunsági törzsterület területileg nem bővült. Az odútelepítések, valamint azok karbantartási munkálatai az ország több élőhelyén és koordinációs területén is folytatódtak, a kiskunsági törzsterülettel együtt összesen 23 körzetben. Az odúkat idén a munkacsoport idén is saját kezűleg készítette, összesen 26-ot, melyek közül többel a már elavult odúkat cseréltük le. A kiskunsági törzsterületen az odúpark területileg és a kihelyezett odúk számát illetően jelentősen nem bővült (2019-ben 113 odú a költési időszakban, összesen 4 új helyszíni telepítés, 5 csere, 25 javítás). A többi új odú (17) a koordinációs területekre került (Sopron-környéke, Dél-Somogy, Szabolcs-Szatmár). Hazánkban tehát aktuálisan a Kiskunságban 117, az ország teljes területén pedig nyilvántartásunk szerint min. 225 fészkelésre alkalmas kuvikodú áll önkénteseink gondozásában (kiskunsági törzsterület: 117; további koordinációs területek: 108). Az odúellenőrzési- és egyéb munkálatok az év során folyamatosan több aktív terepi időszakban valósultak meg a koordinált területeken is: márciusi diszperziós felmérések, május-júniusi költések ellenőrzése, pótköltések ellenőrzése, őszi odútelepítési és javítási munkák.

Az ország más területein is sikerrel foglalták el fészkelőként a koordinátorok által gondozott odúkat a kuvikok. Az idei évben összesen 9 költésről tudunk, melyek „D” típusú odúban, vagy gyöngybagoly-költőládában sikeresen lezajlottak. A rendelkezésre álló adataink szerint a törzsterülettel együtt 61 esetben kezdtek költésbe a kuvikok odúinkban (Kiskunság: 47; további koordinációs területek: 14). Az országos odúfoglalási arány 23,41 % volt.

Odúfoglalási- és reprodukciós eredmények a törzsterületen (2003–2019)

A 2003–2019 közötti időszakban összesen 315 hengertestes odú készítése és telepítése történt meg. A telepítéseket és karbantartási

**Magyarországi Kuvik
Oltalmi Egyesület**

*„Hungarian Little Owl
Protecting Public Benefit
Association”*

1045 Budapest, Virág utca
11. X./58.

Adószám: 18336030-1-41

Bankszámlaszám:
16200223-10049161

Nemzetközi számlaszám:
HU99 1620 0223 1004
9161 0000 0000

KSH nyilvántartási szám:
949952901

Törzsszám: 315942

www.athenenocua.hu

**Magyarországi Kuvik
Oltalmi Egyesület**

„Hungarian Little Owl
Protecting Public Benefit
Association”

1045 Budapest, Virág utca
11. X./58.

Adószám: 18336030-1-41

Bankszámlaszám:
16200223-10049161

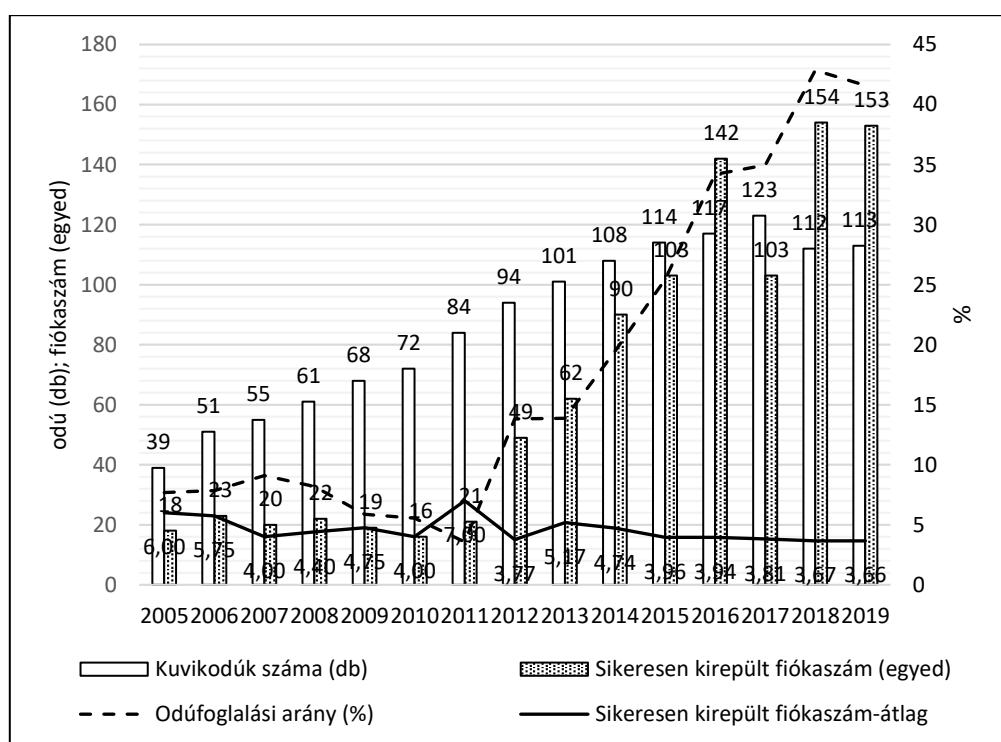
Nemzetközi számlaszám:
HU59 1620 0223 1004
9161 0000 0000

KSH nyilvántartási szám:
949952901

Törzsszám: 315942

www.athenenoc tua.hu

munkálatokat figyelmen kívül hagyva összesen legalább 3888 odúellenőrzési alkalom valósult meg a kutatási területen. A 2019-ben aktuális odúszám 117, így a 17 év vonatkozásában az odúk terepi amortizációja 62,8%-os mértékű. Az odúpark létesítésének évében (2003) 39 odúval rendelkezett, az a kutatási területen 2011-től területileg nem, de az évek során évente 4–20 új odúval, és egyben potenciális fészkelési helyszínnel bővült. A vizsgálati időszak összes telepítési helyszínét figyelembe véve az odúk elsősorban fára kerültek rögzítésre (95%). A kihelyezett mesterséges fészkekodúkból az első kuvikköltések 2005-ben történtek.

Költési eredmények a fészkelésre alkalmas odúszámok tükrében (2005-2019)

Ezt követően a költségek száma és a sikeresen kirepült fiókaszám is lassú ütemben, de folyamatosan növekedett. A foglalási ráta látványos emelkedése csak 2011 után érzékelhető jelentősen, amely 2019-ben 41,6% volt. Az odúkból sikeresen kirepült fiókaszám-átlag a 2005–2019-es időszakban összességében $4,38 \pm 0,24$ SE. A mesterséges kuvikodúban 2005 óta összesen 283 kuvikköltés kezdődött meg, melyekből 245 volt sikeres (86,6%). A 17 év alatt az odúkból sikeresen kirepült fiókaszám legalább 995 egyed.

**Magyarországi Kuvik
Óltalmi Egyesület**

„Hungarian Little Owl
Protecting Public Benefit
Association”

1045 Budapest, Virág utca
11. X./58.

Adószám: 18336030-1-41

Bankszámlaszám:
16200223-10049161

Nemzetközi számlaszám:
HU59 1620 0223 1004
9161 0000 0000

KSH nyilvántartási szám:
949952901

Törzsszám: 315942

www.athenenoctua.hu

2019-ben 47 kuvikodúban kezdődött meg a költés. Az odúfoglalási arány 41,6% volt, a sikeresen kirepült ismert fiókaszám 153 egyed, az átlagos fiókaszám 3,66 volt.

A megkezdett költések száma tekintetében a 17 év alatt a kuvik volt az elsődleges madárfaj, amely a kihelyezett hengeres típusú odúkat költési célból preferálta. Az egyéb énekesmadarak (Passeriformes) – pl. seregély (*Sturnus vulgaris*), mezei veréb (*Passer montanus*), házi veréb (*P. domesticus*), széncinege (*Parus major*) – összesen 217 alkalommal költöttek kuvikodúkban, de foglalási arányuk és költéseik a kuvikodúkban 2010-től kimutathatóan csökkent. Füleskuvik (*Otus scops*) költési célú odúfoglalása 0-5/év alkalommal fordult elő (összesen 23 költés). Gyöngybaglyok (*Tyto alba*) csak ritkán telepedtek meg a kuvikodúkban (0-1/év, összesen 6 alkalom). Két madárfaj esetében viszont jelentősek a foglalási számok. A szalakóta (*Coracias garrulus*) előszeretettel, rendszeresen foglalta el (1-5/év, összesen 45 költés) költő madárként az odúkat, ahogy a vörös vércse (*Falco tinnunculus*) is (0-5/év, összesen 47 költés). Mindezen madárfajok mellett a csóka (*Corvus monedula*) foglalási számai is jelentősek, azonban felmérési évenként jelentős eltéréseket mutattak (0-18/év, összesen 99 költés). A különböző madárfajok mellett a kuvikodúkat néhány esetben emlősök (Mammalia) is elfoglalták, mint például a nyuszt (*Martes martes*), a házimacska (*Felis catus*), és pelefélek (Myoxidae). Nyest (*Martes foina*) jelenlétére (pl. ürülék), illetve kuvik-predálására utaló nyomokat csak egy esetben észleltünk (2015, Kunszentmiklós). 2017-ben (7), 2018-ban (6) és 2019-ben (4) több esetben is tapasztaltuk, hogy a mesterséges fészekodvakat méhek (Apidae) foglalták el, melyek jelentősen befolyásolták a kuvikok költési sikerét.

	2019
<i>Athene noctua</i>	47
<i>Otus scops</i>	1
<i>Tyto alba</i>	1
<i>Coracias garrulus</i>	4
<i>Falco tinnunculus</i>	5
<i>Corvus monedula</i>	7
Egyéb Passeriformes	4
Foglalatlan odúk száma	29
Aktuális odúszám	113
Foglalatlan odúk aránya (%)	25,7

Odúkat 2019-ben elfoglaló madárfajok megoszlása

**Magyarországi Kuvik
Oltalmi Egyesület**

„Hungarian Little Owl
Protecting Public Benefit
Association”

1045 Budapest, Virág utca
11. X./58.

Adószám: 18336030-1-41

Bankszámlaszám:
16200223-10049161

Nemzetközi számlaszám:
HU59 1620 0223 1004
9161 0000 0000

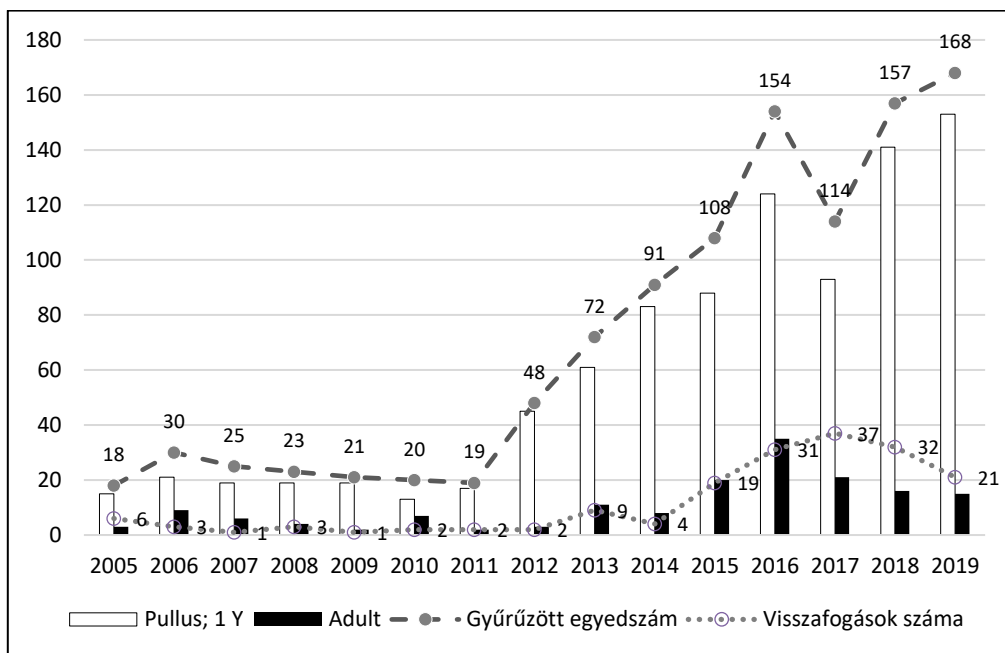
KSH nyilvántartási szám:
949952901

Törzsszám: 315942

www.athenenoc tua.hu

Gyűrűzési eredmények a törzsterületen (2003–2019)

2019 novemberéig összesen 1072 kuvik egyedre került fém jelölő gyűrű, melyből a pullus egyedek száma 925, az adultaké 147. A gyűrűzési mutatók az utóbbi négy évben voltak a legmagasabbak (2016-157, 2017-117, 2018-154, 2019-168). A jelölt egyedeket összesen 168 alkalommal fogtuk vissza.

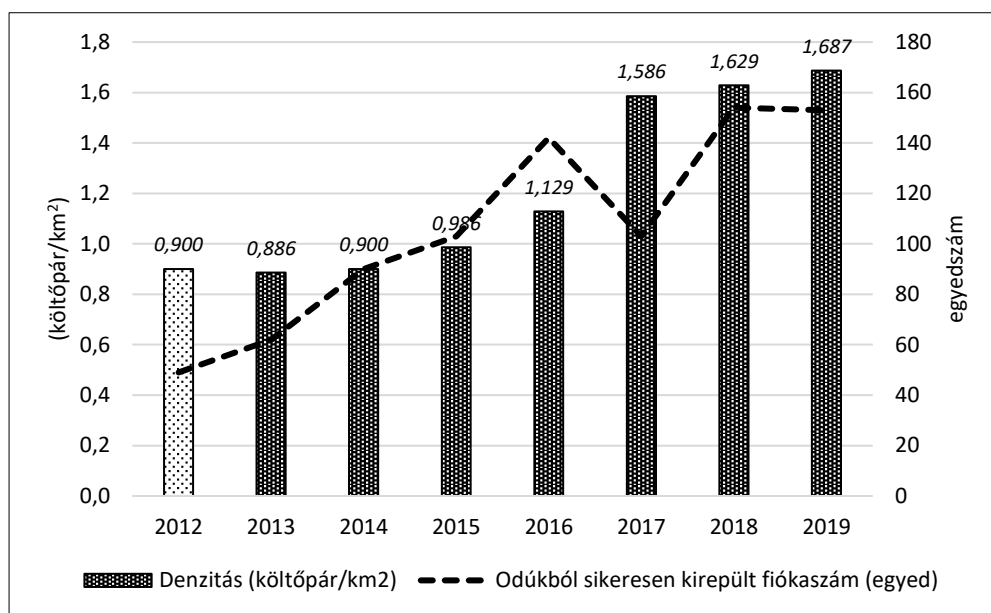

*Az odúkban, vagy azok közvetlen környezetében gyűrűzött kuvikegyedek
összefoglaló táblázata (2005–2019)*

A felső-kiskunsági kuvikpopuláció denzitása (2012–2019)

2012-től a területre kihelyezett kuvikodúkat költési célból elfoglaló költőpár-számok, valamint a feltérképezett antropogén fészkelőhelyeken azonosított költések párszáma alapján meghatározásra került a kutatási terület minimális denzitása. A kuvik költését természetes költőüregben a 2003–2019 közötti felmérési időszak alatt bizonyítottan csak egy esetben (2015.06.05.; Kunszentmiklós) regisztráltunk fehér eperfában (*Morus alba*). A kutatási terület minimális denzitása 2014-ben valamelyest már meghaladta a 0,986 költőpár/km² értéket, majd ezt követően folyamatosan emelkedett. 2019-re (1,687 költőpár/km²) a költőállomány 2003-hoz képest 65,9%-al emelkedett. A

kuvikodúkból sikeresen kirepült fiókaszárok, valamint a denzitásértékek alapján populáció-növekedés feltételezhető a törzsterületen.

A kutatási területen megállapított minimális denzitás-értékek változása az odúkból költő párok, valamint az antropogén fészkelőhelyeken azonosított költőpárszám alapján (2012–2019)

Megvalósult, illetve a továbbiakra tervezett kutatások a Kiskunságban

- további denzitásadatok gyűjtése (antropogén, ill. odúk)
- köpetgyűjtések táplálkozásbiológiai vizsgálatok céljából
- gyűrűzések, fogás-visszafogási adatok alapján demográfiai elemzések és túlélési ráta becslés
- odútelep fenntartása és ellenőrzése, reprodukciós siker vizsgálata
- élőhely-preferenciabeli vizsgálatok élőhely-térképezések révén

Megvalósult országos tevékenységek

- 23 kuvikvédelmi körzet koordinálása
- adatgyűjtés, adatbekérés (odúk, költési és gyűrűzési adatok, területi párszámok)

**Magyarországi Kuvik
Oltalmi Egyesület**

„Hungarian Little Owl
Protecting Public Benefit
Association”

1045 Budapest, Virág utca
11. X./58.

Adószám: 18336030-1-41

Bankszámlaszám:
16200223-10049161

Nemzetközi számlaszám:
HU59 1620 0223 1004
9161 0000 0000

KSH nyilvántartási szám:
949952901

Törzsszám: 315942

www.athenenocua.hu

**Magyarországi Kuvik
Oltalmi Egyesület**

*„Hungarian Little Owl
Protecting Public Benefit
Association”*

1045 Budapest, Virág utca
11. X./58.

Adószám: 18336030-1-41

Bankszámlaszám:
16200223-10049161

Nemzetközi számlaszám:
HU99 1620 0223 1004
9161 0000 0000

KSH nyilvántartási szám:
949952901

Törzsszám: 315942

www.athenenoctua.hu

Összegzés, következtetés

Az egyik legfontosabb természetvédelmi feladat a kuvik számára aktuálisan elérhető antropogén eredetű fészkelőhelyek veszélyeztető tényezőinek mielőbbi kizárása. A felmérési eredmények alapján kijelenthető, hogy az alföldi élőhelyeken elhelyezkedő gazdasági épületek fontos fészkelő- és táplálkozóhelyei a kuvikoknak, melyek – az önmagukban hordozott veszélyeztető tényezőket is figyelembe véve – hozzájárulnak az agrárélőhelyek biológiai sokféleségének biztosításához, így a természetvédelmi célzatú programok esetében kiemelt figyelemre érdemesek a jövőben. A kutatási területen mért magas denzitásértékek igazolják a felső-kiskunsági élőhelyek kuvik szempontjából kedvező életfeltételeit és minőségét. A kuvikodúk telepítése olyan élőhelyekre történt, amelyek megfelelő táplálkozási feltételekkel rendelkeznek, a fészkelési lehetőségek viszont alapvetően csak a mezőgazdasági épületek révén biztosítottak. A költőodú hatékony elhelyezése révén kisebb ráfordítás mellett hatékonyan fenntartható az adott populáció, illetve a szakmailag előkészített, ellenőrzött és értékelt tevékenység megelőzheti, hogy egy adott élőhelyen az állomány lecsökkenjen a már kritikus állománystabilitást jelentő párszámra. A területre már kihelyezett, foglalatlan odúk áttelepítésével is javítható a védelmi tevékenység hatékonysága. A hazai kuvikvédelmi gyakorlatban aktuálisan – az antropogén fészkelőhelyek veszélyeztető tényezőinek elhárítása mellett – állománymegőrzési- és különböző kutatási célokból az odútelepítéseket kell szorgalmaznunk. Viszont – az értékes természetvédelmi eredmények ellenére – a konzervációbiológiai célkitűzéseknek a költőhelyek biztosítása céljából csak rövidtávon felelhet meg a mesterséges odútelepek létrehozása és kezelése. Sürgető feladat a természetes költőhely-kialakítási stratégia szakmai és jogi szempontú kidolgozása, valamint a meglévő állományok és egyedek megőrzése mellett új, költésre alkalmas faegyedekből álló élőhelyek létrehozása.

Budapest, 2020.02.04.

Dr. Hámori Dániel

természetvédelmi szakmai vezető